

HANDLINGSPLAN

BARNES RETT TIL ET TRYGT OG GODT BARNEHAGEMILJØ I
MARITIPPEN BARNEHAGE

” Elle melle deg fortelle...
Snipp snapp snute du er ute...”

VISJON: LEK OG LÆR I TRYGGJE OMGIVELSER

- ALLE BARN SKAL NÅ SINE MÅL
- ALLE BARN SKAL OPPLEVE SEG SOM EN DEL AV FELLESSKAPET
- ALLE BARN SKAL OPPLEVE INKLUDERING OG MESTRING

DET DU TROR OM MEG, SLIK DU ER MOT
MEG,
HVORDAN DU SER PÅ MEG, HVA DU
GJØR MOT MEG, SLIK BLIR JEG

M.JENNES

Barns rett til et trygt og godt barnehagemiljø

Et godt leke- og læringsmiljø omfatter alle deler av det psykososiale miljøet, slik som vennskap, inkludering og forebygging av krenkelser, trakassering, vold og mobbing, se [NOU 2012:1](#). Et trygt og godt barnehagemiljø innebærer ikke bare fravær av krenkelser, men at barnet selv opplever at det er trygt og godt i barnehagen, at det er inkludert i barnegruppen, og at det å gå i barnehagen er en positiv opplevelse og noe barnet ser fram til. De ansatte i barnehagen må være bevisste på hva som påvirker det enkelte barns opplevelse av barnehagemiljøet.

Lowverk og sentrale føringer

- FN`s konvensjon om barns rettigheter av 20.november 1989 (barnekonvensjonen)
- Lov om barnehager §§1, 3 og 4 og §§ 41-43
- Kunnskapsdepartementet (2017) Rammepplan for barnehagens innhold og oppgaver
- Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler § 5, krav til dokumentasjon
- Utdanningsdirektoratet (2012) Barns trivsel – voksens ansvar. Forebyggende arbeid mot mobbing starter i barnehagen
- Om barnehage og mobbing Lund, I., Godtfredsen, M., Helgeland, A., Nome, D. Ø., Kovac, B. V., & Cameron, D. L. (2015). Hele barnet hele løpet: Mobbing i barnehagen: Forskningsrapport 2015.

Barnehagens klima

Et ekskluderende og utrygt barnehagemiljø er barnas problem, men de ansattes ansvar. I barnehagen skal de ansatte bygge en god kultur for og sammen med barna. I tråd med retten til et trygt og godt barnehagemiljø har vi følgende forståelse av mobbing:

” Mobbing av barn er handlinger fra voksne og/eller barn som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull person i fellesskapet og ha muligheten til medvirkning” (Ingrid Lund, Helgeland, Kovac,2017).

I barnehagen kan mobbing gjøre seg gjeldende ved at et barn har en egenopplevelse av å bli stengt ute fra leken, ikke bli akseptert, får negative kommentarer, blir dominert, undertrykket, truet, herset med, hånt, krenket, latterliggjort eller manipulert, eller at ansatte ser og opplever denne type atferd i miljøet.

Det kan noen ganger være vanskelig å skille mellom krenkelser og mobbing, men krenkelser som foregår over tid defineres som mobbing. Det dreier seg med andre ord ikke om enkeltstående handlinger som inngår som en del av det å være menneske, eller om barn som

en gang imellom ikke blir med i lek. Det handler om negative mønstre som foregår over tid og hvor det er ubalanse i styrkeforholdet.

Som en del av arbeidet med et trygt og godt barnehagemiljø, skal vi ha nulltoleranse mot alle typer krenkelser. Ansatte i barnehagen skal være trygge voksne som både deltar aktivt i det forebyggende arbeidet, og griper inn dersom krenkelser skjer. Sammen skal vi sørge for at alle barna våre opplever at de er inkludert i fellesskapet og opplever et trygt og godt barnehagemiljø.

«Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Samtidig skal barnehagen gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskap. Barnehagen skal vise hvordan alle kan lære av hverandre og fremme barnas nysgjerrighet og undring over likheter og forskjeller. Barnehagen skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet» (Rammeplan for barnehagen, 2017, s 9).

Barn er avhengig av å ha ansatte som er til stede og er observante. Personalet må reflektere rundt begrepet krenkelse og mobbing i barnehagen, og tema må jevnlig være på dagsorden. Refleksjon rundt ansattes tilstedeværelse, observasjoner av barn og barnegruppen, og organisering av barnehagehverdagen er viktig i dette arbeidet.

«Barnehagens indre kultur, relasjoner mellom menneskene og holdninger påvirker barnehagens læringsmiljø. Det gjør også forventningene som stilles til barn og barnehagen. Barn som blir mobbet og som mobber andre må derfor sees i forhold til de relasjonene og den sammenhengen de befinner seg i» (Lund, et.al.2015)

Det er alltid personalets ansvar at barna trives

Et godt leke- og læringsmiljø omfatter alle deler av det psykososiale miljøet, slik som vennskap, inkludering og forebygging av krenkelser, trakassering, vold og mobbing. Et trygt og godt barnehagemiljø innebærer ikke bare fravær av krenkelser, men at barnet selv opplever at det er trygt og godt i barnehagen, at det er inkludert i barnegruppen, og at det å gå i barnehagen er en positiv opplevelse og noe barn ser fram til. De ansatte i barnehagen må være bevisste på hva som påvirker det enkelte barns opplevelse av barnehagemiljøet.

«Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet. Barnehagen skal gi barna mulighet til å utvikle tillit til seg selv og andre. I barnehagen skal alle barna oppleve å bli sett, forstått, respektert og få den hjelp og støtte de har behov for. Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring « (Rammeplan for barnehagen, 2017, s 19).

Det er alltid de de ansatte som har ansvaret for relasjonene i barnehagen. Gode relasjoner er et fundament for sunn psykisk helse og barns utvikling. Barnehagen skal legge til rette for og bidra til gode relasjoner mellom ansatte og barn, barna seg imellom og mellom hjem og barnehage. Framfor alt handler gode relasjoner i barnehagen om de ansattes vilje til å bry seg om og vise interesse for hvert barn, være støttende og forvente utvikling.

Barnehagen skal tilby en hverdag der alle barn få mulighet til å uttrykke og håndtere egne følelser, relasjoner og handlingsmønstre. Barnehagen skal være et trygt og utfordrende sted, der barna kan prøve ut ulike side ved samspill, fellesskap og vennskap. De skal lære å sette grenser og respektere andre, få støtte i å mestre motgang, utvikle et positivt selvbilde og delta i lek og andre sosiale fellesskap som gir tilhørighet.

Rammeplanen fastslår at personalet skal:

- støtte barn i å sette egne grenser, respektere andres grenser og finne løsninger i konfliktsituasjoner
- forebygge og stoppe diskriminering, mobbing og krenkelser og hindre uheldige spillemønstre
- Barnehagen skal støtte barnas initiativ til samspill og bidra til at alle kan då leke med andre, oppleve vennskap og lære å beholde venner
- Barnehagen skal støtte barna i å ta andres perspektiv, se en sak fra flere synsvinkler og reflektere over egne og andres følelser, opplevelser og meninger

«Arbeid mot mobbing handler først og fremst om den tydelige voksne med et varmt hjerte og et klart hode!» (Lund, 2014).

Sosial kompetanse og lek

Vår kultur og barnehagelivet i særdeleshet, er svært opptatt av verdien av vennskap. Å finne en god venn og å kunne være en god venn er sentrale mål for barnehagens arbeid med sosial kompetanse (Utdanningsdirektoratet, 2012).

Barnehagens viktigste sosialiseringsarena er leken. Barnehagen har ansvar for å skape en kultur som gir barna adgang til et fellesskap som er preget av gode relasjoner. Barnehagens ansatte må aktivt delta i og utvikle dette fellesskapet mellom barna. Barna skal få hjelp til å utvikle sosial og emosjonell kompetanse. Å mestre de sosiale kodene og håndtere tanker, følelser, medgang og motgang er viktig for å kunne samhandle positivt med andre barn. Barna skal oppleve å bli anerkjent og vist tillit og lære å verdsette både seg selv og andre. Gjennom dette kan de motiveres til å respektere forskjellighet og bidra til at alle barn opplever å være betydningsfulle deltakere i fellesskapet.

For å forstå krenkelser og mobbing i barnehagen og iverksette tiltak i det forebyggende arbeidet, må personalet ha kunnskap om lek og vennskap. Deltagelse i lek, vennskap og opplevelsen av å være en del av et fellesskap er svært viktig for alle barn. Et av barndommens særpreg er samspill i lek, der initiativ, fantasi og engasjement kan finne sted. Leken skal ha en framtrødende plass i barnehagen fordi den har en særlig egenverdi og er en viktig del av barnekulturen. Et trygt og inkluderende miljø i barnehagen er grunnleggende for at barn utfolder seg i lek.

*Mobbing har dårlige vekstforhold i en barnehage der voksne stadig våger å stille kritiske og åpne spørsmål til seg selv, samtidig som de styrker alt det relasjonelle arbeidet som fremmer god lek, humor og trygghet
(Ingrid Lund i Mobbing i barnehagen, s. 127)*

«Vennskap bidrar til en følelse av deltagelse og fellesskap som igjen bidrar til positiv selvfølelse. Å tilhøre en gruppe gir barn trygghet og sosial tilknytning. Opplevelser sammen med andre barn kan være veien inn i nye vennskap. Å etablere vennskap og opprettholde dem er en viktig faktor i sosialiseringprosessen og en forebyggende faktor mot uheldig og negativ utvikling» (Utdanningsdirektoratet, 2012).

Aktiv deltagelse i barns lek og hverdag vil gi innblikk i barnas verden, og fokuset flyttes fra å være kontrollerende til å bli en observerende deltaker. Mobbing og krenkelser i barnehagen begrenses av aktivt deltagende og tilstedeværende ansatte som griper inn.

Kommunikasjon i barnehagen

I all kommunikasjon er det viktig å huske på at vi kommuniserer både verbalt og nonverbalt. De yngste barna i barnehagen og barn som ikke har et godt verbalt språk, kommuniserer og forstår mye gjennom aktiv bruk av kroppsspråk og mimikk. Personalet i barnehagen må være oppmerksom på kommunikasjonssignalene, slik at vi ikke bidrar til krenking av barn.

«Å bli møtt med forståelse når en uttrykker egne intensjoner, enten verbalt eller med kroppsspråk, er en viktig forutsetning for individers selvfølelse, mentale helse og samhandling med andre.» (Utdanningsdirektoratet, 2012).

Mangelfull verbal kommunikasjon kan føre til konflikter. Å arbeide aktivt og systematisk med språk i barnehagen er derfor en god strategi for å skape relasjoner og oppnå smidig og positivt samspill mellom barna i samvær og lek. Gode språklige ferdigheter bidrar til bedre konfliktløsning og er en viktig inngang til å bli en populær lekepartner.

Gjennom aktiv deltagelse kan de ansatte synliggjøre alle barn og deres sterke sider. Personalet som setter positivt fokus med å fremsnakke enkeltbarn fremmer barns status i gruppen. Det er viktig å se etter det som er bra hvert enkelt barn og se etter suksesser. Alle er ulike, og det er positivt med et mangfold. Dette må kommuniseres av personalet. Alle er gode i noe, men ingen er gode i alt.

De gode ansatte arbeider bevisst med språkstimulering gjennom hele dagen – i lek, rutiner, garderobe og under måltid. Fokus på dialog og samspill er viktig for barnas språkutvikling. Bruk av åpne spørsmål i samtale med barna, samtidig som man er aktivt lyttende, bidrar til at barna føler seg sett, hørt og inkludert.

Samarbeid mellom barnehage og hjem

«Barnehagen skal ivareta foreldrenes rett til medvirkning og arbeide i nært samarbeid og forståelse med foreldrene. Samarbeid mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål. Foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling. Barnehagen skal legge til rette for foreldresamarbeidet og god dialog med foreldrene» (jf. Rammeplanen kap. 5).

Det å bli sett, møtt, anerkjent og respektert innebærer gjensidig forpliktelse mellom barnehage og hjem. Alle barn og foresatte skal oppleve å bli tatt på alvor av personalet dersom de kommer med en bekymring om at et barn blir utsatt for krenkende ord eller handlinger.

Barnehagen og hjemmet har et felles ansvar for at krenking og mobbing ikke får utvikle seg i barnehagen. Barnehagen kan ikke arbeide med verdier og holdninger alene. Det forventes at foresatte vil samarbeide med barnehagen i arbeidet med et trygt og godt barnehagemiljø.

«Barnehagen skal legge til rette for foreldresamarbeidet og god dialog med foreldrene. Foreldresamarbeidet skal både skje på individnivå, med foreldrene til hvert enkelt barn, og på gruppenivå, gjennom foreldreutvalget og samarbeidsutvalget. På individnivå skal barnehagen legge til rette for at foreldrene og barnehagen jevnlig kan utveksle observasjoner og vurderinger knyttet til enkeltbarnets helse, trivsel, erfaringer, utvikling og læring» (Rammeplan for barnehagen s 29).

Foresatte er barnas viktigste rollemodeller og må være varsomme med hva de sier og uttrykker, når barn er til stede.

Foresatte bidrar til forebyggende arbeid ved å:

- hilse på, snakke med alle barn, om mulig invitere barn med hjem, og legge til rette for nye vennskap
- snakke positivt om andre barn, foresatte, personalet og barnehagen. Melde fra til barnehagen, dersom det oppdages krenkelser/mobbing blant barna
- gi tilbakemeldinger på barnets trivsel og opplevelser
- følge opp informasjon og ha et tett samarbeid med barnehagen
- Delta på foreldremøte med agenda dialogmodellen

Mobbing og krenkelser kan være vanskelig å oppdage. Personalet må ha felles forståelse for hva mobbing og krenkende atferd innebærer. Det er viktig å være observant på endringer av barns atferd. Det kan være tegn på at noe er galt. Et tett samarbeid mellom barnehage og hjem vil være positivt i dette arbeidet.

Foresattes rett til klage på barnehagemiljøet:

Dersom foresatte er misfornøyde med barnehagens oppfølging av barnets barnehagemiljø, kan de henvende seg til barnehagens daglige leder ved Gro Anita Hegg eller barnehagemyndighet.

Tiltak ved mobbing/krenkelser

Barnehagen og barnets hjem har et felles ansvar for å forebygge mobbing og krenkelser. Det bør være en lav terskel for å melde fra til barnehagen dersom foreldre opplever endret adferd eller mistriksel hos barnet. Alle henvendelser fra barn, foresatte eller andre om antatt mobbing, skal tas alvorlig. Tiltak må rettes mot systemnivå og enkeltindivid.

§ 41. Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser. Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna.

§ 42 Pålegger at alle som jobber i barnehagen skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det. Ved mistanke eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal det straks meldes ifra (alle ansatte i barnehager har en aktivitetsplikt). Styrer skal melde fra til barnehageeier i alvorlige tilfeller. Loven plikter ansatte til å undersøke saken snarest og det skal lages en skriftlig plan med tiltak. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

§ 43 (skjerpet aktivitetsplikt)

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer

Ansvarsfordeling i arbeidet med et trygt og godt barnehagemiljø

Ansatte

- Jevnlige foreldresamtaler/foreldremøter/daglig kontakt
- Det lages en egen tiltaksplan og oppfølgingsplan (ref §§42-43)
- God kommunikasjon og informasjon mellom involverte parter

Barna i barnehagen

- Barnas verneombud (årshjul som beskriver barnehagens systematiske arbeid)
- Bamsen Kompis bor på alle åtte avdelinger. Brukes i arbeid med vennskap og sosial kompetanse. Fungerer også som en støtte i tilvenning og i situasjoner der barn har behov for ekstra omsorg og støtte

- Barnesamtaler
- Lær barnet å reagere når de opplever krenkende adferd
- Bekreft barnet positivt når det sier ifra om uakseptert adferd i barnegruppen, og eller at barnet selv opplever krenkelser/mobbing
- Nulltoleranse på uakseptabel atferd-klart og entydig uttalt av de voksne
- Bruk av litteratur, drama og teater
- Bidra til barnets egen tankevirksomhet og refleksjon rundt krenkelser og mobbing
- Bearbeide tanker og følelser gjennom lek-drama og tegning
- Identifisere seg med positive rollefigurer. Personalet skal alltid fremstå som gode rollemodeller

Praktiske tiltak som settes inn forebyggende og pågående

- Tydelige verdier og holdninger som praktiseres av alle ansatte. Et felles barnesyn som alle ansatte deler.
- Jobbe med tilbakemeldingskultur blant de ansatte
- Personalet må være «tett på» barna i lek og aktiviteter for å kunne fange opp adferd som kan utvikle seg til mobbing/krenkelser
- Et personale som kartlegger og systematisk observerer barns samspill og relasjoner mellom barn og voksne
- Ansatte som kjenner alle barna godt og tilrettelegger aktiviteter slik at alle opplever mestring på sitt nivå
- Jevnlige barnesamtaler
- Minst mulig lukkede dører uten voksne i rommet
- Et engasjert personale som fokuserer på leken som en arena for utvikling av sosiale ferdigheter
- God organisering og struktur av barnehagehverdagen
- Pedagoger gjennomfører foreldresamtaler med fokus på barns trivsel, vennskap og sosial kompetanse
- Arbeid med et godt foreldresamarbeid

Litteraturliste

FN`s konvensjon om barns rettigheter, 20.november 1989

Kunnskapsdepartementet (2017) Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver

Lov om barnehager (2005) (Barnehageloven).

Lund, I (2014) «De er jo bare barn» Om barnehage og mobbing

Lund, I., Godtfredsen, M., Helgeland, A., Nome, D. Ø., Kovac, B. V., & Cameron, D. L. (2015).
Hele barnet hele løpet: Mobbing i barnehagen: Forskningsrapport 2015.

Utdanningsdirektoratet (2012) Barns trivsel - voksnes ansvar: Forebyggende arbeid mot mobbing i barnehagen.

AKTIVITETSPLAN

- Det skal gripes inn og iverksettes tiltak umiddelbart straks krenkelsen avdekkes
- Det skal skrives referater fra alle møter

[Barnets navn] har rett til et trygt og godt barnehagemiljø som fremmer helse, trivsel, lek og læring. [Barnehagens navn] har [dato] fått vite av [hvem]/har funnet ut ved hjelp av [hvordan] at [barnets navn] ikke har det trygt og godt i barnehagen fordi [skriv hva som er utfordringen basert på barnets subjektive opplevelse, foreldres uttalelser og barnehagens undersøkelser]

Aktivitetsplanen er laget for: Navn: _____ Født: _____ Avdeling/gruppe: _____		
Varslet/oppdaget av:		Dato for varsel:
TILTAK:	ANSVAR:	GJENNOMFØRT: Dato og sign.:
1. Den som observerer krenkelsen, informerer øvrige ansatte. Beskriv så konkret som mulig hva som har skjedd? Hva har barnet/barna gjort? Hva har personalet gjort?	Alle ansatte informeres. Daglig leder informeres.	
2. Snakk med de aktuelle barna om det som har skjedd. - Personalet vurderer hva som kan være årsak til hendelsen og hva som bidrar til de uønskede hendelsene. - Lag en skriftlig plan med tiltak.	Alle ansatte på avdelingen.	
3. Foresatte til den/de som blir krenket og den/de som krenker blir informert. - Foresatte kan komme med ytterlige informasjon	Pedagogisk leder innkaller til en foreldresamtale med foresatte	
4. Evaluering av situasjonen. - Ny samtale med barnet/barna som var involvert.	Alle ansatte.	

5. Informasjon eller samtale med foresatte etter behov (situasjonsbetinget).	Pedagog innkaller til møte med foresatte.	
6. Videre tiltak.	Alle ansattes ansvar	
7. Evaluering.		

SKRIFTLIG PLAN:

Beskrivelse av tiltak:	Tiltak som skal iverksettes og dato for igangsetting	Ansvarlig for tiltak	Når skal tiltakene evalueres?

Dato for oppfølgingsmøte

underskrift ansatt

.....

underskrift ansatt

.....

underskrift foresatte

.....

underskrift foresatte

.....